

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ДИСЦИПЛІНИ «ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА
ПІДПРИЄМСТВІ»

(для студентів освітнього рівня «магістр»
спеціальностей 073 – Менеджмент.
Управління фінансово-економічною безпекою)

Харків
ХНУМГ ім. О.М.Бекетова
2016

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки на підприємстві» (для студентів освітнього рівня «магістр» спеціальностей 073 – Менеджмент. Управління фінансово-економічною безпекою) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Н. І. Гордієнко, О. В. Шкурко. – Харків : ХНУМГ ім.О. М. Бекетова, 2016. – 16 с.

Укладачі : Н. І. Гордієнко, О. В. Шкурко

Рецензент : Т. В. Момот

Рекомендовано кафедрою Фінансово-економічної безпеки, обліку та аудиту,
протокол № 4 від 28 березня 2015 р.

1 Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни є формування у фахівців з безпеки фундаментальних знань та професійних навичок по організації систем безпеки на підприємствах України.

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення управлінців з фінансово-економічної безпеки з особливостями розробки та управління системами безпеки при здійсненні економічної діяльності підприємством з питань:

- Загрози фінансово-економічної безпеки підприємств України в умовах глобалізації світової економіки.
- Організація комплексної системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.
- Розробка та управління реалізацією стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства, як складової його загальної стратегії розвитку.
- Моніторинг ефективності забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

1.3 Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- методи вивчення процесів, що відбуваються у зовнішньому середовищі установи, організації, підприємства;
- класифікацію ризиків фінансово-економічної діяльності установи, організації, підприємства;
- техніку моніторингу і критерії оцінювання методів та результатів управлінської діяльності щодо забезпечення економічної безпеки установи, організації, підприємства;
- принципи організації та функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств, установ, організацій;
- вимоги до професійних якостей та зміст діяльності аналітика з обліково-економічного забезпечення економічної безпеки підприємства.

вміти:

- аналізувати загрози фінансово-економічної безпеки підприємств України в умовах глобалізації світової економіки;
- організувати комплексну систему забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- розробляти та управляти стратегією фінансово-економічної безпеки підприємства, як складовою загальної стратегії розвитку;
- здійснювати моніторинг ефективності забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- визначати систему оцінювання та організовувати системи безпеки на підприємстві;

– розробляти систему оцінювання заходів щодо протидії загрозам та ризикам діяльності установи, організації, підприємства.

Тема 1 Принципи організації та функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств, установ, організацій.

План практичних занять

1. Основні допущення та принципи фінансового обліку.
2. Обмеження доречності й надійності інформації.
3. Основні принципи управлінського обліку.
4. Основні принципи економічного аналізу.

Завдання 1 Виділити із перелічених загроз в системі бухгалтерського обліку внутрішні та зовнішні загрози.

Загрози в системі бухгалтерського обліку:

- несанкціонований доступ конкурентів до конфіденційної інформації, що становить комерційну таємницю
- витік конфіденційної інформації з носіїв інформації та обумовлених каналів внутрішнього комунікаційного зв'язку
- розкрадання матеріальних цінностей та грошових коштів
- неналежний рівень технічного забезпечення
- негативний вплив недобросовісних конкурентів та державних структур
- вибір ненадійних партнерів та інвесторів
- суттєві прорахунки як в тактичному, так і в стратегічному управлінні
- порушення режиму збереження бухгалтерської інформації, що становить комерційну таємницю
- зміна законодавства, що впливає на умови господарської діяльності
- промислово-економічне шпигунство
- неефективна політика підприємства з організації бухгалтерського апарату
- відсутність належної кваліфікації бухгалтерського персоналу із забезпечення діяльності та управління об'єктом захисту
- протиправні дії співробітників бухгалтерської служби.

Завдання 2 На підставі наведених нижче даних визначити групування основних напрямів здійснення обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства та основних завдань обліково-аналітичної системи на підприємстві.

Напрями та завдання:

- планування діяльності підприємства в розрізі господарських операцій; видів діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної); центрів відповідальності та підприємства загалом;
- оцінка стану та рівня економічної безпеки власного підприємства, надійності потенційних партнерів підприємства;
- оцінка стану безпеки й визначення стратегії діяльності на ринку потенційних і реальних конкурентів;
- збереження та примноження ресурсного потенціалу підприємства, раціонального й ефективного його використання;
- прийняття управлінських рішень щодо доцільності діяльності з урахуванням виявлених загроз та небезпек;
- максимально повне інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства в цілому, її окремих функціональних підрозділів;
- сприяння гармонізації інтересів підприємства в цілому (як юридичної особи та окремих співробітників (як фізичних осіб) з метою мінімізації внутрішніх загроз;
- облік господарських операцій за цільовими напрямками, через використання монетарних (на базі бухгалтерського обліку) та немонетарних показників;
- контроль за використанням ресурсного потенціалу підприємства, відображенням усіх господарських операцій на етапах планування та обліку, достовірністю аналітичних даних;
- аналіз діяльності підприємства за цільовими напрямками (в розрізі ознак часу і простору);
- формування аналітичних бюджетів як джерел акумулювання планової, облікової та аналітичної інформації;
- діагностика фінансово-господарського стану підприємства з метою упередження його фінансових ризиків, неспроможності, банкрутства.

При виконанні завдання використати нижче наведену таблицю 1.

Таблиця 1 – Групування основних напрямів здійснення обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства

Основні напрями здійснення обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки	Основні завдання обліково-аналітичної системи на підприємстві
1.	1.
2.	2.

Завдання 3 Серед наведених принципів визначити:

- 1) Принципи формування фінансових результатів;

- 2) Основні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності
- 3) Принципи аналізу господарської діяльності;
- 4) Принципи, що забезпечують захист обліково-аналітичних даних.

Принципи:

- принцип автономності, передбачає відокремлення майна власника від майна підприємства;
- принцип безпеки та контролю даних, який передбачає захист цінної облікової інформації, шляхом встановлення обмеження користувачів, віднесення її до інформації конфіденційного характеру та запровадження обмежень при роботі з нею;
- принцип адаптивності, передбачає пристосування будови та функцій бухгалтерського обліку до певних умов управління;
- принцип ритмічності в організації бухгалтерського обліку означає рівномірне надходження даних та показників, а також надання вихідної інформації;
- принцип послідовності, передбачає постійне застосування обраної підприємством облікової політики;
- принцип застосування комп'ютерної техніки, що застосовується при організації бухгалтерського обліку в умовах комп'ютеризації суспільства;
- принцип зниження витрат на ведення бухгалтерського обліку, при тому, що достовірність, оперативність та своєчасність бухгалтерської інформації підвищуватиметься;
- принцип постійного удосконалення організації облікового процесу, який в свою чергу включає принципи економії часу та праці, а також їх пропорційності;
- принцип комплексності, згідно з яким при побудові системи захисту облікових даних необхідно передбачати прояв усіх видів можливих загроз для підприємства, включаючи канали несанкціонованого доступу до бухгалтерської інформації, та всі можливі для нього засоби захисту. Застосування цих засобів потрібно порівнювати з можливими видами загроз, а засоби захисту облікової інформації повинні функціонувати в межах єдиного комплексу захисту конфіденційної інформації підприємства, взаємно доповнюючи один одного у функціональному і технічному аспектах;
- принцип ешелонування бухгалтерських даних полягає в створенні декількох послідовних зон захисту облікової інформації. Таким чином, найбільш важлива інформація бухгалтерської служби повинна розташовуватись всередині інших зон захисту бухгалтерської інформації;
- принцип нарахування та відповідності доходів та витрат – витрати відображаються в тому звітному періоді, в якому з'явилися доходи, які стали можливими завдяки цим витратам;
- принцип безперервності - фінансові результати визначають за певний період – календарний рік;

- принцип обачності - доходи відображаються в момент виникнення обґрунтованої впевненості, а витрати – в момент появи обґрунтованої можливості;
- принцип послідовності - вибрану методику обліку треба застосовувати якомога довше з метою порівнянності фінансових результатів за періодами;
- принцип єдиного грошового вимірника - витрати і доходи відображають у звітності в національній валюті;
- принцип оцінки за історичною (фактичною) собівартістю - активи та зобов'язання в іноземній валюті повинні переоцінюватись у разі зміни офіційного курсу валют.

Тема 2 Організація обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

План практичних занять

1. Визначення суб'єктів, що приймають участь у формуванні і споживанні обліково-аналітичної інформації внутрішньої бухгалтерської управлінської звітності.
2. Визначення об'єктів, інформація про яких повинна бути представлена у внутрішній бухгалтерській управлінській звітності.
3. Формування каналів економічної інформації для створення на її основі системи обліково-аналітичної інформації внутрішньої бухгалтерської управлінської звітності.
4. Розробка засобів надання результатів фінансово-господарчої діяльності організації як системи показників, що характеризують зовнішнє й внутрішнє середовище організації.
5. Побудова узагальненої моделі фінансово-господарчої діяльності організації за допомогою використання системи показників внутрішньої бухгалтерської управлінської звітності.
7. Контроль основних параметрів на кожному з перерахованих вище етапів, а також контроль у цілому комплексі показників внутрішньої бухгалтерської управлінської звітності з виявленням найбільш істотних відхилень.

Завдання 5 На основі показників балансу ПАТ «АЛЬТРИКС», наведених в таблиці, аналітично оцінити рівень платоспроможності підприємства і його динаміку за вказаний період.

Таблиця 2 – Баланс ПАТ «АЛЬТРИКС» за звітний фінансовий рік, тис. грн.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5	6	7	8
I. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ				I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Нематеріальні активи:				Статутний капітал	300	62800	72900
залишкова вартість;	010	1600	1755	Пайовий капітал	310		
первісна вартість;	011	1800	2025	Додатковий вкладений капітал	320	10800	18000
знос;	012	200	270	Інший додатковий капітал	330		
Незавершене будівництво	020			Резервний капітал	340	800	945
Основні засоби:				Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	174080	224100
залишкова вартість;	030	199680	234000	Неоплачений капітал	360		
первісна вартість;	031	277280	346500	Вилучений капітал	370	(4000)	(4500)
знос;	032	77600	112500	Усього за розділом I:	380	246080	311445
Довгострокові фінансові інвестиції:				II. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНИХ ВИТРАТ І ПЛАТЕЖІВ			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств;	040			Забезпечення виплат персоналу	400		
інші фінансові інвестиції;	045		270	Інші забезпечення	410		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050			Цільове фінансування	420		
Відстрочені податкові активи	060			Усього за розділом II:	430		
Інші необоротні активи	070			III. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Усього за розділом I:	080	201280	236025	Довгострокові кредити банків	440		
II. ОБОРОТНІ АКТИВИ				Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Запаси:				Відстрочені податкові зобов'язання	460	7200	14400
виробничі запаси;	100	104000	112500	Інші довгострокові зобов'язання	470	108800	117000
тварини на вирощуванні та відгодівлі;	110			Усього за розділом III:	480	116000	131400
незавершене виробництво;	120	32000	28800	IV. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
готова продукція;	130	12000	20700	Короткострокові кредити банків	500	28800	27000
товари;	140			Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		5400
Векселі одержані	150			Векселі видані	520	48800	45900
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:				Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	45600	54000
чиста реалізаційна вартість;	160	116000	140400	Поточні зобов'язання за розрахунками:			
первісна вартість;	161	118400	142537	з одержаних авансів;	540		
резерв сумнівних боргів;	132	2400	2138	з бюджетом;	550	12000	15300
Дебіторська заборгованість за рахунками:				з позабюджетних платежах;	560		
з бюджетом;	170			зі страхування;	570		
за виданими авансами;	180	2400	3600	з плати праці;	580		
з нарахованих доходів;	190			з учасниками;	590		
із внутрішніх розрахунків	200						
Інша поточна дебіторська заборгованість	210						
Поточні фінансові інвестиції	220	25600	41670				
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
в національній валюті;	230	12000	17550				

в іноземній валюті;	240			із внутрішніх розрахунків;	600		
Інші оборотні активи	250			Інші поточні зобов'язання	610	9600	10800
Усього за розділом II:	260	304000	365220	Усього за розділом IV:	620	144800	158400
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	270			V. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	630		
IV. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ ТА ГРУПИ ВИБУТТЯ	275						
Баланс	280	505280	601245	Баланс	640	505280	601245

Завдання 6 Розв'яжіть задачу та прокоментуйте отримані результати. На основі показників балансу ПАТ «АЛЬТРИКС», наведених в таблиці, розрахувати показники фінансової стійкості компанії і аналітично оцінити тенденції їх зміни.

Таблиця 3 – Баланс ПАТ «АЛЬТРИКС» за звітний фінансовий рік, тис. грн.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	5	6	7	8
I. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ				I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Нематеріальні активи:				Статутний капітал	300	62800	72900
залишкова вартість;	010	1600	1755	Пайовий капітал	310		
первісна вартість;	011	1800	2025	Додатковий вкладений капітал	320	10800	18000
знос;	012	200	270	Інший додатковий капітал	330		
Незавершене будівництво	020			Резервний капітал	340	800	945
Основні засоби:				Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	174080	224100
залишкова вартість;	030	199680	234000	Неоплачений капітал	360		
первісна вартість;	031	277280	346500	Вилучений капітал	370	(4000)	(4500)
знос;	032	77600	112500	Усього за розділом I:	380	246080	311445
Довгострокові фінансові інвестиції:				II. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНИХ ВИТРАТ І ПЛАТЕЖІВ			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств;	040			Забезпечення виплат персоналу	400		
інші фінансові інвестиції;	045		270	Інші забезпечення	410		
Довгострокова дебіторська заборгованість	050			Цільове фінансування	420		
Відстрочені податкові активи	060			Усього за розділом II:	430		
Інші необоротні активи	070			III. ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Усього за розділом I:	080	201280	236025	Довгострокові кредити банків	440		
II. ОБОРОТНІ АКТИВИ				Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450		
Запаси:				Відстрочені податкові зобов'язання	460	7200	14400
виробничі запаси;	100	104000	112500	Інші довгострокові зобов'язання	470	108800	117000
тварини на вирощуванні та відгодівлі;	110			Усього за розділом III:	480	116000	131400
незавершене виробництво;	120	32000	28800	IV. ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
готова продукція;	130	12000	20700				
товари;	140						
Векселі одержані	150						

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:				Короткострокові кредити банків	500	28800	27000
чиста реалізаційна вартість;	160	116000	140400	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510		5400
первісна вартість;	161	118400	142537	Векселі видані	520	48800	45900
резерв сумнівних боргів;	132	2400	2138	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	45600	54000
Дебіторська заборгованість за рахунками:				Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з бюджетом;	170			з одержаних авансів;	540		
за виданими авансами;	180	2400	3600	з бюджетом;	550	12000	15300
з нарахованих доходів;	190			з позабюджетних платежів;	560		
із внутрішніх розрахунків	200			зі страхування;	570		
Інша поточна дебіторська заборгованість	210			з плати праці;	580		
Поточні фінансові інвестиції	220	25600	41670	з учасниками;	590		
Грошові кошти та їх еквіваленти:				із внутрішніх розрахунків;	600		
в національній валюті;	230	12000	17550	Інші поточні зобов'язання	610	9600	10800
в іноземній валюті;	240			Усього за розділом IV:	620	144800	158400
Інші оборотні активи	250			V. ДОХОДИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	630		
Усього за розділом II:	260	304000	365220				
III. ВИТРАТИ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ	270						
IV. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ ТА ГРУПИ ВИБУТТЯ	275						
Баланс	280	505280	601245	Баланс	640	505280	601245

Тема 3 Обліково-аналітична діяльність в системі забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

План практичних занять

1. Сучасні наукові дослідження в сфері економічної безпеки.
2. Основні тактичні завдання обліково-аналітичного забезпечення функціонування системи економічної безпеки.
3. Методичні способи й прийоми: оперативного обліку; ведення фінансового й управлінського обліку; аналізу фінансової діяльності.
4. Спеціальні способи й приймання одержання й перевірки інформації, необхідної для забезпечення економічної безпеки підприємства.

Завдання 7 На основі діагностики фінансового стану ПрАТ «АЛЬТРИКС» визначте три найбільш проблемні зони діяльності підприємства та запропонуйте рішення щодо покращання фінансової безпеки обраного підприємства.

Завдання 8 На основі інформації про підприємства (підприємство, де працює студент, або проходив практику) визначте три ключові обліково-

аналітичні індикатори, які відображають найважливіші сфери діяльності обраного підприємства і можуть використовуватися у якості критеріїв управління його економічною безпекою.

Завдання 9 На основі аналізу показників прибутковості та ділової активності обраного підприємства визначте загрози в цій сфері та запропонуйте щонайменше 3 рішення щодо покращання рівня його економічної безпеки.

Тема 4 Обліково-аналітична інформація в структурі забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.

План практичних занять

1. Основні складові обліково-аналітичної інформації в системі забезпечення економічної безпеки підприємства.
2. Показники, які характеризують загальноекономічний розвиток країни.
3. Показники, які характеризують кон'юнктуру фінансового ринку.
4. Показники, які характеризують діяльність контрагентів і конкурентів.
5. Нормативно-регуляторні показники.
6. Формування обліково-економічної інформації забезпечення економічної безпеки підприємства.

Завдання 10 На основі даних, наведених в таблиці, необхідно визначити рівень економічної безпеки ПП «Інком», ДП «ХМЗ» і ТОВ «Обрій».

Таблиця 4 – Вихідні дані для розрахунку рівня економічної безпеки

№ з/п	Показник	Підприємства		
		ПП «Інком»	ДП «ХМЗ»	ТОВ «Обрій»
1	2	3	4	5
1	Амортизаційні відрахування, тис. грн	162,0	856,2	525,5
2	Темпи інфляції за рік, %	12,0	12,0	12,0
3	Чистий прибуток, що спрямовується на реінвестування в поточному році, тис. грн	84,5	1385,0	510,6
4	Реінвестовані накопичення минулих років, тис. грн	-	90,6	150,0
5	Кредити банку в розрахунку на рік (з урахуванням сплати відсотків), тис. грн	-	100,0	-
6	Обсяг інвестицій, необхідних для впровадження нововведень, тис. грн	95,6	645,2	455,2
7	Обсяг інвестицій, необхідних для мінімізації витрат підприємства, тис. грн	48,5	1235	689,5

1	2	3	4	5
8	Обсяг інвестицій, необхідних для розширення і диверсифікації виробництва, тис. грн	68,9	1612,5	978,8
9	Обсяг інвестицій, необхідних для розширення сфери використання послуг ринкової інфраструктури, тис. грн	86,3	895,5	344,1

Завдання 11 Підприємство А за звітний фінансовий рік реалізувало товарної продукції на суму 5 млн. грн., прибуток від фінансових операцій склав – 100 тис. грн, прибуток від надзвичайної діяльності – 20 тис. грн, інвестиційної – 10 тис. грн.

Виробнича собівартість реалізованої продукції становила 4 млн. грн, виробничі витрати – 5 % від виробничої собівартості продукції. Сума планових до нарахування амортизаційних відрахувань в розрахунковому році передбачена у розмірі 200 тис. грн.

Необхідно встановити на основі відтворювального підходу чи знаходиться підприємство в стані економічної безпеки, якщо відомо, що величина реінвестованого прибутку має скласти 50 % від величини чистого прибутку підприємства, темпи інфляції – 5% за рік, а ставка податку на прибуток становить 25 %.

Тема 5 Підсистема обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.

План практичних занять

1. Принципова схема взаємодії елементів обліково-аналітичної системи
2. Основні складові обліково-аналітичної системи на підприємстві.
3. Модель інформаційних зв'язків складових обліково-аналітичної системи.
4. Модель облікової системи господарюючого суб'єкта для цілей ОАС.

Завдання 11 Підприємство придбало облігації на термін 3 роки. Номінальна вартість облігацій становить 120000 грн. Фіксована ставка за облігації – 7%. Виплата відсотків здійснюється щорічно. Визначити суму відсотка.

Завдання. 12 На кінець 2014р. були розраховані коефіцієнти сумнівності по групах непогашення і створено резерв у розмірі 10000 тис. грн. Протягом року списано безнадійних боргів на суму 9500 тис. грн.

Станом на 31.12.2014р. ТОВ «Серпень» має поточну дебіторську заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги в сумі 52000 тис. грн.

Визначити резерв сумнівних боргів і відобразити в обліку: створення резерву сумнівних боргів; списання безнадійних боргів; нарахування резерву сумнівних боргів.

Таблиця 5 – Визначення коефіцієнту сумнівності та суми резерву сумнівних боргів

№ з/п	Назва дебітора	Кількість прострочених днів оплати				
		До 0 днів	До 3-х місяців	До 6-ти місяців	Більше року	Разом
1	А	500				500
2	Б	400				400
	Інші	40100	6300	2100	1100	40200
	Разом	41000	6300	2100	1100	52000
	Коефіцієнт сумнівності					
	Сума резерву сумнівних боргів					

Завдання 13 Визначити резерв сумнівних боргів на 01.07.2014 р., використовуючи метод класифікації дебіторської заборгованості, в залежності від термінів погашення.

Таблиця 6 – Класифікація дебіторської заборгованості

Місяць	Фактично списана безнадійна дебіторська заборгованість, тис. грн.			Сальдо дебіторської заборгованості на кінець місяця, тис. грн.		
	1 група	2 група	3 група	1 група	2 група	3 група
Січень	—	7	12	250	100	60
Лютий	—	—	—	215	75	40
Березень	3	9	14	310	115	100
Квітень	—	—	—	400	120	30
Травень	5	11	18	350	135	150
Червень	—	10	16	500	140	35
Разом				—	—	—

Тема 6 Використання сучасних методик обліку і аналізу при забезпеченні функціонування системи економічної безпеки господарської діяльності.

План практичних занять

1. Узагальнення видів професійних суджень аналітика з питань фінансово економічної безпеки щодо облікової політики в частині впливу ризику на показники діяльності підприємства.

2. Характеристика основних спеціальних методів і прийомів, які використовуються в системі обліково-аналітичного забезпечення для перевірки вірогідності інформації й лояльності управлінського персоналу.

3. Система ЛТ («точно в строк»).
4. Вертикальний аналіз.
5. Горизонтальний аналіз.
6. Метод фінансових коефіцієнтів.
7. Факторний аналіз взаємозв'язку фінансово-економічних показників.
8. Метод порівняння.
9. SWOT аналіз

Завдання 14 Підприємство придбало вантажний автомобіль первинною вартістю 20000грн., розраховуючи використовувати його 8 років. Ліквідаційна вартість автомобіля — 3000 грн. Витрати, пов'язані з розбиранням, склали 500грн. Сума, що амортизується, буде дорівнювати $20000 - (3000 - 500) = 17500$ грн. Нарахувати амортизацію прямолінійним методом.

Завдання 15 Станом на 31.12.11р. первинна вартість об'єкта «С» склала 100 тис. грн., накопичений знос – 40 тис. грн. Об'єкт «С» придбано 02.01.10р. Підприємство використовує прямолінійний метод нарахування амортизації; ліквідаційної вартості немає; термін корисного використання – 5 років. Підприємство прийняло рішення обліковувати основні засоби за переоціненою вартістю. Справедлива вартість об'єкта «С» на 31.12.11р. складала 72 тис. грн., на 31.12.12р. – 30 тис. грн., на 31.12.13р. – 24 тис. грн. Відобразити процес уцінки в бухгалтерському обліку.

Завдання 16 Нижче наведені поняття і визначення, що асоціюються із запасами. Які з термінів, наведених в частині А, відповідають визначенням, поданим у частині В? Підберіть відповідні пари.

Таблиця 7 - Поняття і визначення, що асоціюються із запасами

Частина А	Частина В
Незавершене виробництво	Припущення, що запаси використовуються в послідовності, яка є протилежною їх надходженню
Середньозважена собівартість	Активи, що утримуються з метою їх подальшого продажу
Транспортно-заготівельні витрати	Припущення, що вартість запасів складається із «суміші» придбаних запасів та тих, які залишилися на початок періоду
Ідентифікована собівартість	Активи, передані іншому підприємству, без передачі права власності на них, для подальшої реалізації
Товари	Найменша з двох — первісна вартість і чиста вартість реалізації
Обмін на подібні запаси	Оцінка запасів, які використовуються

Частина А	Частина В
	для виконання спеціальних замовлень
ФІФО	Активи, які перебувають в процесі виробництва з метою подальшого продажу створеного продукту
Оцінка запасів	Здійснюється за балансовою або справедливою вартістю переданих запасів
На дату балансу запаси, передані на комісію	Сума, що розподіляється між залишками запасів на кінець місяця і запасами, які вибули за місяць

Завдання 4.17 Наведені нижче дані відображають рух запасів на підприємстві:

Таблиця 8 – Рух запасів на підприємстві

	Кількість	Ціна за одиницю, грн.
Залишки запасів на 1.01.20__р.	200	6
Придбано 5.10.20__р.	200	2
Вибуло 11.10.20__р.	300	3
Придбано 21.10.20__р.	400	6
Вибуло 28.10.20__р.	200	4

Визначити собівартість реалізованих запасів за методом середньозваженої собівартості та ФІФО.

Тема 7 Вимоги до професійних якостей та зміст діяльності аналітика з обліково-економічного забезпечення економічної безпеки підприємства.

Завдання 18 Після вивчення посадової інструкції бухгалтера з розрахунку заробітної плати, необхідно додати пункти щодо забезпечення захисту бухгалтерської інформації.

Завдання 19 Складіть анкету ділового партнера підприємства з метою бізнес-розвідки та забезпечення захисту обліково-аналітичної інформації підприємства.

Навчальне видання

Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки на підприємстві» (для студентів освітнього рівня «магістр» спеціальностей 073 – Менеджмент. Управління фінансово-економічною безпекою)

Укладачі: **Гордієнко** Наталія Іванівна

Шкурко Ольга Вікторівна

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання: *Н. І. Гордієнко*

План 2015, поз. 303М

Підп. до друку 18.05.2015 р.

Формат 60х84/16

Друк на різнографі

Ум. друк. арк.. 0,7

Тираж 30 пр.

Зам. №

Виконавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК 4705 від 28.03.2014 р.